

ความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดของผู้ใช้ยาเสพติดในศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

จิรพงศ์ วางวงศ์*, ทิพย์วัลย์ สุรินยา*

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดของผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดในศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ประชากรเป็นผู้ใช้ยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติดในศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นที่ภาคตะวันตกในปี 2561 โดยใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์จากทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 365 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย Independent t-test และ One way ANOVA

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 13-66 ปี เฉลี่ย 29.2 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 43.3 สถานภาพสมรส โสด ร้อยละ 64.9 และว่างงานร้อยละ 17.5 มีความเชื่ออำนาจในตนอยู่ในเกณฑ์สูง เช่นเดียวกับความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติด สถานภาพสมรสและอาชีพมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ความเชื่ออำนาจในตน, ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค, การรับรู้ความสามารถของตนเอง, ผู้ใช้ยาเสพติด

*สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Corresponding Author: jirapong wangwong. E-mail: tanaratt2@hotmail.com

Received 07/04/2020

Revised 12/05/2020

Accepted 15/06/2020

INTERNAL LOCUS OF CONTROL, ADVERSITY QUOTIENT, AND SELF EFFICACY IN DRUGS ABSTINENCE AMONG DRUG USERS IN BEHAVIOURAL CHANGE CENTRES

Jirapong Wangwong, Tippavan Surinya**

ABSTRACT

The objectives of this survey research were to investigate level of internal locus of control, adversity quotient, and drug treatment recipient's self-efficacy of drug abolition in the Behavioral Change Center. The samples were drug users in western area of Behavioral Change Center in 2019. The methodology of this study was done by multi-stage sampling, there were 365 samples and a questionnaire was administered to collect data, which were analyzed by quantitative analysis methods. The statistical analysis was used to analyze data in terms of percentage, median independent t-test and One-way ANOVA.

The results indicated that samples were 13 - 66 years old and 29.2 years in average. 44.3 percent of the samples had educational background at elementary level, 64.9 of them were married and 17.5 were unemployed. The samples had internal locus of control at high level. Self-efficacy of drug abolition and the ability to overcome obstacles of drug addicts control were also at high level. The marital status and occupations were correlated with self-efficacy of drug abolition with statistically significant level at .01

Keywords: Internal locus of control, Adversity quotient, Self-efficacy, drug users

*Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University.

ภูมิหลังและเหตุผล (Background and rationale)

ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญในสังคม สำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC) ประมาณว่าในปี ค.ศ. 2017 มีประชากรโลก 271 ล้านคนหรือร้อยละ 5 ของประชากรอายุระหว่าง 15-64 ปี ที่ใช้ยาเสพติด¹ (UNODC, 2019) คณะกรรมการบริหารเครือข่ายองค์กรวิชาการสารเสพติดที่ดำเนินการสำรวจครัวเรือนระดับประเทศคาดประมาณจำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด ปี พ.ศ. 2562 พบว่า มีประชากรเคยใช้สารเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่ง (ไม่นับบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์) จำนวนประมาณ 3,749,618 คน หรือคิดเป็น 74.56 ต่อ 1,000 ของประชากรอายุ 12-65 ปี มีผู้ที่ใช้สารเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่งใน 1 ปี จำนวนประมาณ 1,966,827 คน หรือคิดเป็น 39.11 ต่อ 1,000 คน ผู้ที่ใช้สารเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่งใน 30 วัน มีจำนวนประมาณ 1,318,016 คน หรือคิดเป็น 26.21 ต่อ 1,000 คน และกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา คือ กลุ่มผู้ที่ใช้ยาเสพติดมากกว่า 20 วันใน 30 วัน มีจำนวน 451,818 คน หรือคิดเป็น 8.98 ต่อ 1,000 คน พบสารเสพติดที่นิยมใช้ คือ กัญชา รองลงมาเป็นยาบ้า พืชกระท่อม ไอซ์ สารระเหย ผิ่น เฮโรอีน ยาอี ยาเค และโคเคน ตามลำดับ² (มานพ คณะโต และคณะ, 2562)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น³ ส่งผลให้มีผู้เกี่ยวข้องกับ

ยาเสพติดทุกพื้นที่ ผู้เสพยาเสพติดบางรายนำสารเสพติดบางชนิดที่เคยแพร่ระบาดกลับมาใช้ใหม่และนำยารักษาโรคบางชนิดมาทดแทนสารเสพติด⁴ ทำให้การบำบัดรักษามีความยุ่งยาก ซับซ้อนมากขึ้น ในปี 2562 มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจำนวน 102,366 คน⁵ ดังนั้นการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดช่วยแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดอีกด้านหนึ่ง ผู้ที่ผ่านการบำบัด ในประเทศไทยพบว่าอัตรากลับไปเสพซ้ำสูงถึงร้อยละ 70-90⁶

ปัจจัยที่ผู้บำบัดยาเสพติดไม่กลับมาเสพยาเสพติดซ้ำมี 2 สาเหตุ คือ ความเชื่อภายในตัวบุคคล และสภาพแวดล้อม⁷ ซึ่งความเชื่อภายในตัวของผู้บำบัดยาเสพติดมีผลต่อการหยุดใช้ยาเสพติด เมื่อมีความเชื่อภายในตนจะรับรู้ถึงความเชื่ออำนาจในตน รู้ว่าต้องเลิกยาเสพติดด้วยตนเอง เชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการฟื้นฟูปุสรรคและรับรู้ถึงความสามารถของตนในการเลิกใช้ยาเสพติด แม้จะเจอปัญหาอุปสรรคก็จะสามารถฟันฝ่าปัญหาและอุปสรรคไปได้ สอดคล้องกับการวิจัยพบว่าการรับรู้สมรรถของตน ทศนคติต่อการใช้ยาเสพติด มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเลิกใช้ยาเสพติด⁸

ความเชื่ออำนาจในตนของผู้บำบัดยาเสพติดมีผลต่อการบำบัดยาเสพติด หากผู้บำบัดยาเสพติดมีความเชื่อว่าสามารถเลิกยาเสพติดจะทำตามความเชื่อของตนเอง⁹ เกิดความเชื่อมั่น ลงมือปฏิบัติ หากความเชื่ออำนาจในตนไม่มีการบำบัดรักษาอาจล้มเหลว เพราะผู้บำบัดยาเสพติด

จะไม่สามารถฟันฝ่าอุปสรรคในช่วงบำบัดไปได้ ผู้บำบัดยาเสพติดต้องรับรู้ถึงความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ความยากลำบากที่ต้องเอาชนะและฟันฝ่าไปให้ได้ ซึ่งมีผลต่อการประสบความสำเร็จในชีวิต⁷ หรือความสำเร็จในการบำบัดยาเสพติด เมื่อผู้บำบัดยาเสพติดมีความเชื่ออำนาจในตน รับรู้ถึงความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค จะเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดตามมา โดยผู้บำบัดยาเสพติดจะมีความเชื่อมั่น ประเมินว่าการเลิกยาเสพติดไม่ยากเกินความสามารถของตน ซึ่งบุคลากรที่มีหน้าที่ดูแลผู้บำบัดยาเสพติดควรให้ความสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้บำบัดยาเสพติดรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกใช้ยาเสพติดเพื่อไม่ให้กลับไปเสพซ้ำ^{10,11}

จะเห็นว่าปัจจัยความเชื่อภายในตัวบุคคล มีผลต่อการบำบัดรักษายาเสพติด ดังนั้น การศึกษาความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดของผู้บำบัดยาเสพติดจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการบำบัดที่เหมาะสมกับผู้บำบัดยาเสพติดและเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายด้านการบำบัดรักษายาเสพติดของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และ

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดของผู้เข้าบำบัดยาเสพติด

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดของผู้บำบัดยาเสพติดจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีการศึกษา (Method)

แบบการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทยในปี 2561

ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดในศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย 8 จังหวัด (นครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์) ในปี 2561 จำนวน 4,015 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ใช้สูตร ของ Yamane Taro (1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร (4,015)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

กำหนดให้เท่ากับ 0.05

จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 365 คน

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มเลือกตัวอย่างจังหวัด โดยผู้วิจัยทำการสุ่มจับสลากจาก 8 จังหวัด เลือกมา 2 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบุรี และ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างผู้เข้ารับการรักษาพยาบาล โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนที่คำนวณได้ โดยใช้วิธีการจับสลากรุ่นของการบำบัด เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดในแต่ละจังหวัด

การพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามชนิดตอบเองที่ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมและพัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บำบัดยาเสพติด มีจำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ การพักอาศัย ประวัติการบำบัดรักษา

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนเองของผู้บำบัดยาเสพติด ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนเองของ Rotter จำนวน 9 ข้อ โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 4

ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความสามารถในการฟื้นฟูสภาพของผู้นำบำบัดยาเสพติด มีจำนวน 19 ข้อ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการฟื้นฟูสภาพของ Paul G. Stoltz โดยครอบคลุมความสามารถในการฟื้นฟูสภาพทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การควบคุมสาเหตุและความรับผิดชอบ ผลกระทบของปัญหาและความยุ่งยากต่อชีวิต และความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดของผู้บำบัดยาเสพติด มีจำนวน 21 ข้อ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura โดยครอบคลุมการรับรู้ความสามารถของตนเองทั้ง 3 มิติ ประกอบด้วย มิติตามขนาด มิติความเข้มแข็ง และมิติการแผ่ขยาย โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ

นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมาหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องของโครงสร้างเนื้อหา ภาษาที่ใช้ นำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์

ทดสอบเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กับผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดในศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจังหวัดเพชรบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ของความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติด เป็น 0.73, 0.82, และ 0.92 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานเจ้าหน้าที่ผู้จัดศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อขอความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย และวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม พร้อมทั้งชี้แจงอธิบาย ขั้นตอน วิธีการตอบแบบสอบถามให้ผู้เข้าบำบัดยาเสพติด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาลงรหัสบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และดำเนินการ

วิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยการแจกแจงความถี่ คิดเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบการกระจายแบบปกติของข้อมูลด้วยวิธี Distribution Plot ก่อนทำการวิเคราะห์ค่า Independent t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD)

ผลการศึกษา (Results)

กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 13-66 ปี เฉลี่ย 29.23 ปี (SD = 9.634) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.08 มีสถานภาพโสด/หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 64.93 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 43.29 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 47.12 พักอาศัยอยู่กับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 78.08 และไม่เคยเข้าบำบัดรักษายาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 80.82

กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่ออำนาจในตนอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 29.61, SD = 3.55) ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 58.88, SD = 6.05) และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกใช้ยาเสพติดอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 71.78, SD = 7.89)

ตารางที่ 1 ระดับความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดของผู้เข้าบำบัดยาเสพติด

	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความเชื่ออำนาจในตน	29.61	3.55	สูง
ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค	58.88	6.05	สูง
ด้านการควบคุม	16.86	2.22	สูง
ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ	16.34	2.44	สูง
ด้านผลกระทบของปัญหาและความยุ่งยากต่อชีวิต	13.21	1.97	ปานกลาง
ด้านความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา	12.47	1.95	สูง
การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกใช้ยาเสพติด	71.78	7.89	สูง
ด้านมิติตามขนาด	23.11	3.07	สูง
ด้านมิติความเข้มแข็ง	25.04	2.85	สูง
ด้านมิติการแผ่ขยาย	23.63	3.15	สูง

ผู้บำบัดยาเสพติดที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติด โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดของผู้บำบัด ยาเสพติดจำแนกตามอาชีพ โดยรวมเฉลี่ยอาชีพพนักงานบริษัท สูงกว่าอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร ว่างงาน

และอาชีพรับจ้างทั่วไป การเปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดของผู้บำบัดยาเสพติด จำแนกตามอาชีพ พบว่าผู้บำบัดยาเสพติดที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติด โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะกลุ่มตัวอย่างกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติด

	n	$\bar{X}$	S.D.	p-value
สถานภาพสมรส				0.001
โสด/หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	237	70.76	7.819	
แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน	128	73.68	7.696	
ระดับการศึกษา				0.074
ประถมศึกษา	158	70.99	7.932	
มัธยมศึกษาตอนต้น	128	71.72	7.119	
มัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป	79	73.47	8.788	
อาชีพ				0.001
ว่างงาน	64	71.53	7.676	
รับจ้างทั่วไป	172	69.83	7.806	
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร	75	72.51	8.211	
พนักงานบริษัท	54	75.18	6.983	
การพักอาศัย				0.659
อยู่กับครอบครัว	285	71.68	7.870	
ไม่ได้อยู่กับครอบครัว	80	72.13	8.001	
ประวัติการบำบัดรักษา				0.140
ไม่เคย	295	72.08	7.790	
เคย	70	71.54	8.237	

เมื่อทำการการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดโดยรวมทุกด้านของผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติด จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ พบว่า ผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดที่ว่างงาน และที่มีอาชีพ

รับจ้างทั่วไป มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดโดยรวมทุกด้านแตกต่างจากผู้ที่มีอาชีพพนักงานบริษัท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติด
จำแนกตามอาชีพ โดยวิธี LSD

	$\bar{X}$	อาชีพ (1)	(2)	(3)	(4)
		71.53	69.83	72.51	75.19
(1) ว่างงาน	71.53	-	1.043	- .975	-3.654*
(2) รับจ้างทั่วไป	69.83		-	-2.018	-4.697*
(3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร	72.51			-	-2.679
(4) พนักงานบริษัท	75.19				-

วิจารณ์ (Discussions)

ปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้บำบัดยาเสพติดพบว่า ผู้บำบัดยาเสพติดส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-29 ปี มีสถานภาพโสด/หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา เนื่องจากผู้บำบัดยาเสพติดส่วนใหญ่ไม่ศึกษาต่อหรือหยุดเรียนกลางคันในชั้นมัธยมต้น มีอาชีพรับจ้างทั่วไป การพักอาศัยส่วนใหญ่อยู่กับครอบครัว และส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าบำบัดรักษายาเสพติด

ความเชื่ออำนาจในตน ของผู้บำบัดยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับสูง เป็นความเชื่อที่บุคคลรับรู้ว่า สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของตนเป็นสำคัญ ทั้งผลดีและผลร้ายสาเหตุมาจากการกระทำของตน¹² โดยผู้บำบัดยาเสพติดมีความรู้โทษพิษภัยของยาเสพติด ทักษะการเลิกยาเสพติด ฝึกปรับเปลี่ยนความคิดพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความเชื่อว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนทั้งความสำเร็จ ความล้มเหลว ผลดีผลร้ายเกิดจากปัจจัยภายใน

ตนเอง คือ ความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตน ซึ่งตนเองสามารถควบคุมเหตุการณ์ได้ โดยผู้บำบัดยาเสพติดมีความเชื่ออำนาจในตนต่างกัน ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงจะแสดงพฤติกรรมที่น่าปรารถนาออกมา¹³ มีความมุ่งมั่นบำบัดยาเสพติดกว่าคนที่มีน้อย

ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ของผู้บำบัดยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยผู้บำบัดยาเสพติดมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค อดทนต่อปัญหาอุปสรรค และแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างบำบัด มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ มุ่งมั่นจะเลิกยาเสพติดให้ได้ เพราะผู้บำบัดได้รับความรู้ ทักษะการเลิกยาเสพติด และฝึกให้รับมือจัดการกับปัญหาอุปสรรคระหว่างการบำบัด โดยรับรู้ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ ด้านความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหาอยู่ในระดับสูง บ่งบอกว่าผู้บำบัดยาเสพติดควบคุมตนเองและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบำบัด

รู้สาเหตุและรับผิดชอบต่อการบำบัด มีความ
อดทนพยายามจัดการปัญหาอย่างถูกวิธี ด้าน
ผลกระทบของปัญหาและความยุ่งยากต่อชีวิต
ของผู้บำบัดยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง
โดยผู้บำบัดยาเสพติดรับรู้ถึงผลกระทบและ
ความยุ่งยากต่อชีวิตไม่เท่ากัน ทำให้เชื่อว่าการ
บำบัดยาเสพติดมีความยุ่งยากและมีผลต่อการ
ดำเนินชีวิต

**การรับรู้ความสามารถของตนเองใน
การเลิกยาเสพติด**ของผู้บำบัดยาเสพติดโดย
รวมอยู่ในระดับสูง โดยผู้บำบัดยาเสพติด
สามารถประเมิน ตัดสินใจในความสามารถของ
ตนเองในการบำบัดยาเสพติดตามเป้าหมายที่
กำหนดไว้ตามโปรแกรมบำบัดของศูนย์
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เน้นพัฒนาศักยภาพให้
เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีความตระหนักรู้
ปัญหาและผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด
สามารถกลับไปอยู่ในสังคมได้โดยปกติ^{14,15}
ซึ่งผู้บำบัดยาเสพติดมีความอดทนไม่ท้อถอย
และร่วมมือทำกิจกรรมบำบัด จึงรู้ว่าตนเองมี
ความสามารถเลิกยาเสพติดได้ โดยรับรู้
ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติด
สูงทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านมิติตามขนาด ด้านมิติ
ความเข้มแข็ง และด้านมิติแผ่การขยาย บ่งบอก
ว่าผู้บำบัดยาเสพติดรู้ความยากง่าย ขั้นตอน
และความยุ่งยากในการบำบัดและกำหนด
เป้าหมายให้เลิกยาเสพติดได้ โดยนำ
ประสบการณ์ในอดีตที่ประสบความสำเร็จมา
สร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
ในการเลิกยาเสพติด

ข้อยุติ (Conclusions)

ผู้บำบัดยาเสพติดในศูนย์ปรับเปลี่ยน
พฤติกรรม มีระดับความเชื่ออำนาจในตน การ
รับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติด
และความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ด้าน
การควบคุม ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ
ด้านความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา
อยู่ในระดับสูง และความสามารถในการฟื้นฟ้อ
อุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหาและความ
ยุ่งยากต่อชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บำบัด
มีทักษะและความตั้งใจเลิกยาเสพติด รู้สาเหตุ
และรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เชื่อว่า
สามารถเปลี่ยนชีวิตให้ดีขึ้นได้

ความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์กับ
การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิก
ยาเสพติดของผู้บำบัดยาเสพติด ความสามารถ
ในการฟื้นฟ้อุปสรรคมีความสัมพันธ์กับการรับรู้
ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติด
โดยรวมของผู้บำบัดยาเสพติด

ข้อเสนอแนะ (Suggestions)

1. ผลการศึกษาพบว่า ผู้บำบัดยาเสพติด
มีความเชื่ออำนาจในตนอยู่ในระดับสูง
ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้ให้การบำบัด
จัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้บำบัดมีความเชื่อ
อำนาจในตน รับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากการ
กระทำของผู้บำบัด และสามารถจัดการ
ควบคุมได้ด้วยตนเอง โดยส่งเสริมให้ผู้บำบัดฝึก
ทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ
ด้วยตนเอง การควบคุมและจัดการอารมณ์

ตนเอง การจัดการตัวกระตุ้นที่จะทำยากใช้ยาเสพติด การปฏิเสธ

2. ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำบัตยาเสพติดมีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง ควรพัฒนาหลักสูตรการบำบัดให้มีเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้นำบัตฝึกฝนสมองการแก้ปัญหาอุปสรรค ทำอะไรด้วยตนเอง การนำประสบการณ์ในชีวิตมาปรับใช้กับกิจกรรม ใบบาง การดูแล ละคร การฟัง พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน การแสดงบทบาทสมมติถึงผลกระทบปัญหา ความยุ่งยากต่อชีวิต โดยให้ฝึกผ่านกิจกรรมจากระดับง่ายไปหายาก เพื่อให้ผู้นำบัตยาเสพติดเรียนรู้ทักษะความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคในการเลิกยาเสพติดเพิ่มขึ้น นำไปสู่การเลิกยาเสพติดได้อย่างถาวร

3. ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำบัตยาเสพติดรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดอยู่ในระดับสูง ควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้ให้การบำบัดจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้นำบัตพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกลุ่มผู้เสพติด¹² โดยตั้งเป้าหมายในการเลิกยาเสพติดให้ชัดเจน ฝึกทักษะการประเมินตนเองให้ถูกต้อง การพึ่งตนเอง การมีเหตุผล ไม่ค่อยตามผู้อื่น มอบหน้าที่ให้รับผิดชอบ เป็นมิตรและช่วยเหลือเพื่อน ฝึกบทบาทผู้นำผ่านกิจกรรม

สถานะองค์ความรู้ (Body of knowledge)

จากการทบทวนความรู้ ทฤษฎีความเชื่ออำนาจในตน ทฤษฎีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคและทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่ออำนาจในตนและความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกยาเสพติดของผู้บำบัดยาเสพติด

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

ขอขอบคุณ ผู้นำบัตยาเสพติดในศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง (References)

1. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). **World drug report 2019**. Vienna: United Nations publication; 2019.
2. Kanato M, Thakla K, Assanangkornchai S, Areesantichai C, Charoenrat S, Leyatikul P, et al. **Report on Size**

Estimation of Substances Users in Thailand 2019. Bangkok: Charunsanitwong printing house; 2019.

3. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). **World drug report 2016**. Vienna: United Nations publication; 2016.

4. Koranee R, Aunchai C, Ditsawan A, Pomyai S, Vinissorn T. Situation of Addictive Substance Use Among Narcotics Drug Users in Health Service Region 3, 2009–2014. **Journal of Health Science** 2017; 25(2): 173-80. [in Thai].
5. Narcotics Analysis and Technical Service Institute. **Internal drug analysis record**. Bangkok: Office of the Narcotics Control Board, Ministry of Justice, unpublished statistics; 2019.
6. Weerachai W, Srisawang P, Thippayawong T. **Methadone Maintenance Treatment Training Manual**. Bangkok: Chulalongkorn University printing house; 2010. [in Thai].
7. Thatsananchalee T. The process of non-becoming amphetamine addict: a case study of rehabilitated person in process of correctional system. **Interdisciplinary sripatum chonburi journal** 2011; 1(3): 36-48. [in Thai].
8. Leyatikul P, Wonguppa R. Factors related to the intention to stop using drugs: Case study in drug camp, Special combat training unit Pak Chong district, Nakhonratchasima province. **Community Health Development Quarterly Khon Kaen University** 2020; 8(1): 103-116. [in Thai].
9. Wiwatpanich M. **Self esteem, Locus of Control and Life Satisfaction of the Elderly Club Members in Phrakhanong District, Bangkok**. [Independent study Master of Science in Community Psychology]. The Graduate School, Bangkok: Kasetsart University; 2011. [in Thai].
10. Stoltz PG. **Adversity Quotient: Turning Obstacles in to Opportunities**. New York: John Wiley and Sons; 1997.
11. Kambunnaruk T. **Adversity quotient: turning obstacles into opportunities**. Bangkok: Expernet Books; 2005. [in Thai].
12. Strickland B. **Internal-External Control of Reinforcement in T. Blasted. Personality Variables in Social Behavior**. New York: John Wiley and Sons; 1977.
13. Dutuen P. Internal locus of control: The measurement, the importance and Change. **Journal of social development** 2006; 8 (2): 107-142.
14. Amnatkitikon W, **Psychosocial factors and Intention to stop drug addiction of Drug addicts in Chiang Mai Drug Dependence Treatment Center**. Chiang Mai: Thanya Rak Chiang Mai Hospital, Department of Medical Services Ministry of Public Health; 2553.

15. Bandura A. Albert bandura and self-efficacy. Self-efficacy [online] 1986 [cited 2017 September 1]. Available from: <http://www.emory.edu/education/mfp/efficacy.html>.